

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української мови основ психології та педагогіки
Навчальний рік 2019-2020

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ОСНОВИ РИТОРИКИ»

Нормативний чи вибіркового освітній компонент вибірковий

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Освітньо-професійна програма Фізична терапія, ерготерапія

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс 1

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Фоміна Людмила Володимирівна, завідувачка кафедри, професор, к. філол. н.,
2. Калініченко Ольга Василівна, викладач, доцент, к. філол. н.
3. Скорбач Т. В., викладач, к. філол. н.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Фоміна Людмила Володимирівна, завідувач кафедри української мови, основ психології та педагогіки кандидат філологічних наук, професор

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше.

Філологічні та педагогічні дослідження, інноваційні технології

Контактний телефон (057) 707-72-30

Корпоративна пошта викладача fomina_ukr_lang@ukr.net

Консультації Середа 10.00-15.00, ауд. кафедри української мови, основ психології та педагогіки

Локація: пр. Науки, 4, кафедра української мови, основ психології та педагогіки

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

Калініченко Ольга Василівна, викладач кафедри української мови, основ психології та педагогіки, кандидат філологічних наук, доцент

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше.

Філологічні дослідження, інноваційні технології,

Контактний телефон (057) 707-72-36

Корпоративна пошта викладача olgakalinichenko4@gmail.com

Консультації Четвер 9.00-15.00, ауд. кафедри української мови, основ психології та педагогіки

Локація: пр. Науки, 4, кафедра української мови, основ психології та педагогіки

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь

Скорбач Тетяна Василівна, викладач кафедри української мови, основ психології та педагогіки, кандидат філологічних наук.

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше.

Філологічні дослідження, інноваційні технології,

Контактний телефон (057) 707-72-36

Корпоративна пошта викладача t.skorbach@gmail.com

Локація: пр. Науки, 4, кафедра української мови, основ психології та педагогіки

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Основи риторики» складений відповідно до Освітньо-професійної програми (далі - ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Опис освітнього компоненту (анотація): освітній компонент «Основи риторики» викладається для здобувачів вищої освіти протягом одного семестру. На вивчення освітнього компоненту відводиться 3,0 кредитів ЄКТС - 90 годин (12 годин-лекційних, 32 години-практичні і 46 годин самостійної роботи).

Предметом вивчення освітнього компоненту є підвищення рівня мовленнєвої та комунікативної культурної майстерності здобувачами освіти, культура, етика та техніка мовлення, особливості публічного виступу, специфіка академічного та наукового мовлення, принципи ораторської майстерності, застосування практичних прийомів ораторського впливу на аудиторію при роботі з пацієнтами. Досягнення мети в процесі мовної комунікації, набуття практичних навичок укладання текстів виступів і їх проголошення, удосконалення норм і правил культури мовлення, підготовка до організації ефективного спілкування в професійній діяльності.

Міжкомпонентні зв'язки: Курс акумулює основні здобутки комплексу гуманітарних наук. Освітній компонент «Основи риторики» – комплексна наука, тобто її місце – на стику, пересіченні (причому багаторівневому) низки наук. Риторика – це не просто сума різних змістовних компонентів, а наука, яка інтегрує в себе необхідні знання.

Освітній компонент «Основи риторики» базується на філософії, філософії освіти, релігієзнавства, еристика, літературознавства, соціології, психології, логіки, педагогічної психології, психології та педагогіки вищої школи, етики, естетики, лінгвістики, еристики, літературознавство, етики тощо), які в діалектичній єдності зорієнтовані на формування й розвиток ефективної мисленнєвої, якісної мовленнєвої та дієвої публічної комунікативної культури.

Пререквізити Вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння кредитів з філософії, української мови, психології.

Постреквізити Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні гуманітарних і фахових освітніх компонентів.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE
<https://distance.knmu.edu.ua/enrol/index.php?id=4547>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компонента є надання знань щодо законів риторики як науки, глибоке та ґрунтовне вивчення здобувачами вищої освіти основ ораторської майстерності, риторичних умінь та навичок, елементів психологічного впливу на аудиторію, ознайомлення з основами класичної й сучасної риторики як науки про мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямовану на переконання, досягнення мети в процесі мовної комунікації, набуття практичних навичок укладання текстів виступів і їх проголошення, удосконалення норм і правил культури мовлення, підготовка до організації ефективного спілкування в професійній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компонента є зміцнення поваги до державної мови, оволодіння фундаментальними систематизованими знаннями з основ

риторики, засвоєння системи риторичних категорій; вироблення та вдосконалення культури та техніки мовлення; набуття навичками публічного виступу, лекторської роботи; вироблення власного ораторського стилю та стилю спілкування, сприяння підвищенню теоретичного усвідомлення студентами сутності риторики та міжособистісного спілкування, ознайомлення з методолого-теоретичними основами красномовства, тенденціями їх розвитку в історичній динаміці; формування вмінь і навичок застосування вербальних і невербальних засобів комунікації, логічних, психологічних, етичних, літературних прийомів у мові та спілкуванні; опанування методикою підготовки та виголошення промови; ознайомлення з основами мистецтва колективного публічного спілкування, зокрема формування полемічної майстерності.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (узаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти **компетентностей:**

інтегральні:

здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 09. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- фахові:

СК 02 – Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 04 – Здатність враховувати медичні, психолого- педагогічні, соціальні аспекти.

СК 11 – Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов у практиці

СК 13 – Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/д огляду, профілактиці

1.3.2. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 05. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.

ПРН 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

ПРН 07. Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).

ПРН 11. Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПРН 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 16. Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

ПРН 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних соціальний навичок (Soft skills):

комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах і групах та мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації), лідерські навички (метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі).

Здобувач вищої освіти в період навчання здобуває комунікативні навички, розвиває лідерські здібності, навчається брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, розв'язує педагогічні ситуації та конфлікти, уміє працювати в команді, управляти своїм часом, логічно й системно мислити, має креативні підходи до вирішення завдання.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компонента
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3.0	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Вибірковий
Загальна кількість годин –90	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Рік підготовки (курс):
		1-й
		Семестр
		2-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи - 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) ОПП: «Фізична терапія, ерготерапія»	Лекції
		12 год.
		Практичні, семінарські
		32 год.
		Лабораторні
		год.
		Самостійна робота
		46 год.
		Індивідуальні завдання: год.
		Вид підсумковою контролю: залік

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Лекція 1. Риторика як наука й навчальна дисципліна.	2	Інформаційна
2	Лекція 2. Історія риторики.	2	Презентація
3	Лекція 3. Майстерність публічного виступу. Логіко-емоційні засади промови.	2	Проблемно-пошукова
4	Лекція 4. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.	2	Презентація
5	Лекція 5. Техніка мовлення оратора. Складники техніки мовлення.	2	Інформаційна
6	Лекція 6. Оратор та аудиторія.	2	Інформаційна
	Усього годин	12	

2.2.2 Семінарські заняття

Не передбачені навчальним планом.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Риторика як наука й навчальна дисципліна.	6	Вербальні (розповідь-пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми), практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм)	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне); індивідуальні завдання, реферат, доповідь
2	Історія риторики.	6	Вербальні (розповідь-пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми), практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм, робота в парах, робота в групах).	Індивідуальні презентація на задану тему
3	Майстерність публічного виступу.	6	Наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми), практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм)	індивідуальні завдання доповідь
4	Логіко-емоційні засади промови.	4	Вербальні (розповідь-пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми), практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм, робота в парах, робота в групах)	письмове опитування індивідуальні завдання, реферати; доповідь; виступ на задану тему та інші.
5	Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.	4	практичні (самостійна робота, кейс-метод, мозковий штурм, робота в парах, робота в групах) метод проектів	письмове опитування індивідуальні завдання, реферати; доповідь; виступ на

				задану тему та інші.
6	Техніка мовлення оратора. Складники техніки мовлення. Оратор та аудиторія Підсумкове заняття.	6	Наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація), практичні (самостійна робота, тестові завдання).	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль.
	Усього годин	32		

2.2.4. Лабораторні заняття.

Не передбачені навчальним планом.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет риторики. Історія становлення та розвитку риторики	6	Презентаційні матеріали	Вхідний
2	Ораторське мистецтво як соціальне явище	6	Опрацювання джерельної бази	Поточний
3	Оратор і аудиторія як психологічна система	6	Індивідуальні завдання	Поточний
4	Основні категорії педагогічної риторики	6	Складання опорного конспекту, термінологічного словника	Поточний
5	Стилістичні ресурси переконуючого мовлення	6	Індивідуальні завдання	Поточний
6	Способи вдосконалювання професійних характеристик голосу	6	Презентаційний виступ	Поточний
7	Способи та прийоми мовного впливу на аудиторію	6	Індивідуальні завдання	Поточний
8	Підсумкова робота	4	Опитування	Підсумковий
Усього годин		46		

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; метод портфоліо; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему; стендова доповідь та інші.

Підсумковий контроль: залік.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/instr_ocin21.docx

Поточна навчальна діяльність здобувачів (далі – ПНД) контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ. Оцінювання результатів вивчення освітнього компоненту проводиться безпосередньо під час останнього заняття, яке проводиться науково-педагогічним працівником, що проводить заняття в групі. Це підсумковий контроль, що проводиться після засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з освітнього компоненту на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи. Оцінювання освітнього компоненту проводиться по закінченні вивчення у формі заліку. Для освітнього компонента, вивчення якого завершується в поточному семестрі та формою її контролю є залік, середній бал за ПНД викладачем кафедри переводиться у 200-бальну шкалу.

Шкала оцінювання в ХНМУ

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку :

1. Предмет і завдання курсу «Основи риторики».
2. Основні поняття риторики.
3. Розділи класичної риторики.
4. Риторичні закони.
5. Зв'язок риторики з іншими науками.
6. Античне ораторське мистецтво.
7. Ораторське мистецтво в середні віки.
8. Розвиток риторики в Європі нового часу.
9. Розвиток ораторського мистецтва в Україні.

10. Академічне красномовство.
11. Політичне красномовство.
12. Судове (юридичне) красномовство.
13. Церковне красномовство.
14. Суспільно-побутове красномовство.
15. . Види публічних виступів.
16. Методи та етапи підготовки публічного виступу.
17. Структура ораторського твору.
18. Система логічних доказів.
19. Логічна побудова тексту.
20. Логічні помилки, їх види.
21. Аргументація як процес наведення доказів. Особливості укладання.
22. Звуковий рівень тексту.
23. Лексичний рівень тексту.
24. Синтаксичний рівень тексту.
25. Стилїстичний рівень тексту.
26. Дихання. Види дихання.
27. Голос. Властивості голосу.
28. Дикція, орфоепія. Причини порушення орфоепічних норм у мовленні.
29. Інтонация як мовне явище, її сутність і значення.
30. Фразовий наголос. Види фразових наголосів.
31. Зовнішній вигляд оратора.
32. Вимоги до невербальних засобів промовця.
33. Місце проведення промови.

3.3. Контрольні питання для самоперевірки

1. Що таке риторика?
2. Назвіть та схарактеризуйте основні поняття риторики.
3. Назвіть та схарактеризуйте розділи класичної риторики.
4. Поясніть сутність риторичних законів.
5. Як риторика взаємодіє з іншими науками?

6. Чому красномовство виникає, формується й набуває найвищого розвитку саме в Давній Греції?
7. Хто такі логографи?
8. Чому Аристотеля вважають автором наукової риторики?
9. Чому середньовічна культура в Європі сформувалася в лоні Церкви? Як це позначилося на розвитку риторики?
10. Що таке гомілетика, патристика?
11. Яким був унесок у риторику учасників Каппадокійського гуртка?
12. Що являла собою латинська (університетська) проповідь?
13. Які різновиди красномовства домінують в епоху Ренесансу?
14. Дайте загальну характеристику протестантського красномовства.
15. Схарактеризуйте роль християнства у формуванні культури Київській Русі.
16. Що ви можете сказати про жанр «слова» та його функцію в літературі київського часу?
17. В чому полягає риторична природа жанру «житія»?
18. Назвіть імена найвидатніших риторів київського періоду та їхні основні твори.
19. Як розвивалася церковна риторика в XVI – XVIII ст.?
20. Що таке неориторика? У чому її відмінність від класичної риторики?
21. Назвіть типи промов за сферою соціальної діяльності.
22. Назвіть види промов за метою висловлювання.
23. Назвіть типи промов за знаковим оформленням та закріпленням.
24. Схарактеризуйте етапи підготовки до публічного виступу.
25. Назвіть структурні елементи ораторського твору та схарактеризуйте їх.
- 25.5 Яка роль емоцій у промові ?
26. Як впливає на виклад матеріалу оратором система його моральних цінностей (аксіологія)?
27. На чому базується система логічних доказів у виступі оратора?
28. Що таке індукція та дедукція? Наведіть власні приклади.
29. Що таке доказ за аналогією?
30. Які основні закони логіки не слід порушувати оратору?
31. Які ви знаєте види логічних помилок?
32. Що таке психологічна налаштованість аудиторії?
33. Як оратор мусить враховувати бажання та сподівання людей?
34. Чому вправний оратор вміло поєднує в промові логічні та емоційні моменти?
35. Що ви знаєте про художньо-словесний образ? Пригадайте, чим різняться риторика та поезика.
36. Що таке фоніка? Чим вона відрізняється від фонетики?
37. Чи можна створити художній образ підбором звуків? Що таке алітерація та асонанс?

38. Чому саме словесний (лексичний) рівень мови є основним у створенні художнього образу?
39. Що таке літературна норма та культура мови оратора? Які найпоширеніші мовні помилки ви знаєте?
40. Розкрийте поняття «автологічна лексика». Чим вона відрізняється від тропа? На які розряди поділяється?
41. Що таке слова з нейтральним стилістичним забарвленням? Яке місце займають вони в ораторській мові?
42. Які слова в групі «автологічна лексика» не є нейтральними за стилістичним забарвленням (слова з підвищеною експресивністю)? Назвіть їх розряди.
43. Дайте визначення тропа. Які розряди простих та складних тропів вам відомі? Наведіть приклади.
44. Дайте визначення фігури (синтаксичний рівень тексту). В чому полягає диференціація між синтаксичними та стилістичними фігурами?
45. Назвіть розряди синтаксичних фігур. Наведіть власні приклади.
46. Назвіть розряди стилістичних фігур. Наведіть власні приклади.
47. Що таке дихання? Схарактеризуйте види дихання.
48. Що ви знаєте про утворення голосу? Як треба берегти голос?
49. Що ви знаєте про діапазон голосу (теситуру) та про голосовий тембр?
50. Який, на вашу думку, ваш власний голос з цього погляду?
51. Чи визначають успіх оратора самі лише його природні дані? Чи буває, що людина з фізичними вадами володіє увагою аудиторії? Які причини цього?
52. Як ви можете пояснити вирази «шарм оратора», «влада оратора над аудиторією»?
53. Чому питання виходу до аудиторії потребує особливої уваги?
54. Що ви можете розповісти про те, як ораторові слід контролювати свій погляд?
55. Які різновиди жестів ви можете назвати? Який з видів жестів найбільш пасує ораторові?
56. Які існують прийоми для подолання «нав'язливої» (нервовної) жестикуляції та загалом «нав'язливих» станів?
57. Роль красномовства у підготовці фахівця.
58. Що ви можете сказати про врахування оратором місця промови?
59. Що вирішує успіх оратора – талант чи праця?

60. Що таке правильна артикуляція звуків? Як подолати дефекти вимови?
61. Чому оратору потрібна добра дикція? Якими прийомами виробляють її?
62. Чому треба контролювати дихання під час виголошення промови? Як це робиться?
63. Яку роль відіграє темп виголошення промови і якого оптимального темпу слід дотримуватися?
64. Схарактеризуйте роль паузи як засобу впливу на слухача.
65. Дайте поняття інтонації як мовного явища, поясніть її сутність і значення.
66. Як слід користуватися інтонаційним малюнком?
67. Як ви розумієте фразовий наголос. Які види фразових наголосів ви знаєте.
68. Як готувати конспект та користуватися ним під час виступу?
69. Охарактеризуйте стан політичного красномовства в сучасній Україні.

Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

IV. Перелік тем для підготовки публічних виступів

1. Найвидатніші риторичні діячі України.
2. Риторика – мистецтво професійної комунікації.
3. Найвидатніші риторичні діячі періоду Київської Русі.
4. Іван Вишенський – блискучий полеміст.
5. Роль Петра Могили в розвитку риторичної науки.
6. Антична риторична спадщина в Україні.
7. Постать Феодора Прокоповича в історії українського красномовства.
8. Київська школа риторичної науки XVII – XVIII ст.
9. Михайло Ломоносов – визначний теоретик східнослов'янської риторичної науки.
10. Розвиток української риторичної науки в академічній, судовій, політичній сферах у XIX ст.
11. У чому полягає причина спалаху інтересу до риторичної науки в сьогоденні українському суспільстві.?
12. «Будьте милосердні, як Отець ваш Небесний милосердний» (Євангеліє).
13. Політика в Україні: проблеми й перспективи.
14. Моя родина.
15. Українська ментальність.
16. Як вивести з розвалу виробництво й економіку.
17. Патріотизм чи космополітизм?
18. Патріоти-подвижники України.
19. Правосуддя в нашому житті.
20. Як я розумію дружбу.
21. Ціннісні орієнтири в житті.
22. Чи можна знайти ідеальне кохання?
23. Мобільність нашого життя: набутки і втрати.
24. Чи потрібне меценатство в наш час?
25. І. Франко – визначний публіцист і оратор.
26. Герої нашого часу.
27. Волонтерство – це наш вибір.

26. Чи потрібна в Україні друга державна мова?
27. Українська пісня – візитна картка нашої держави у світі.
28. Як перетворити недругів на друзів?
29. Стилистична норма сучасної української літературної мови.
30. Комунікативні девіації та способи їх уникнення.
31. Основи культури й техніки мовлення в системі професійної підготовки студентів, майбутніх фахівців України.
32. Яким я хочу бачити світ через 20 років?
33. Культура й студентство.
34. Слово й музика. Музика слова.
35. Література (поезія) в житті молодої людини.
36. Студентське дозвілля! Чи не заважає воно навчанню?
37. Батьки та діти.
38. Культура спілкування сучасної сім'ї.
39. Чи потрібна культура людині?
40. Чи варто знати норми етикету?
41. Чи зможе краса врятувати світ?
42. Толерантне спілкування чи нахабна прямолінійність?
43. Чи буває гарне потворним?
44. Вплив фільмів на психіко-естетичний розвиток молоді.
45. Слово животворяще, або Про духовну природу слова.
46. Тисячолітній духовний молитвослів України.
47. Сакральна риторика, Святе Письмо про Слово.
48. Сила й краса красномовства.
49. Крилаті вислови про Слово: афористичний золотослів.
50. Екологія духу й екологія живого слова.
51. Риторика й державне життя.
52. «Риторична формула» як сукупність семи законів організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю.
53. Риторика в системі професійної підготовки студентів, майбутніх лідерів України.
53. Ораторське мистецтво в Стародавній Греції.
54. Сократ як майстер академічних бесід-діалогів.
55. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму.
56. Видатний український любомудр Григорій Сковорода – майстер красного слова.
57. Народний золотослів.
58. Інститут живого слова: історія, традиції.
59. Іоанн Златоуст – вершина красномовства.
60. Риторика й поезія.
61. Мислителі стародавнього й сучасного світу про ораторське мистецтво.
62. Оратор і аудиторія: контакт, вплив, взаємодія.
63. Ораторське мистецтво в житті сучасної людини.
64. Формування духовно-моральної культури особистості засобами живого слова.
65. Поетами народжуються, ораторами стають.
66. Харизма оратора – лідера суспільства.
67. Рекламна риторика й екологія Слова.
68. Етика й етикет виступу оратора-політика в нестандартній ситуації.
69. Риторична специфіка жанрів засобів масової комунікації.
70. Дебати: традиції та сучасність. _____

3.5. Правила оскарження оцінки

Відповідно до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», затверджено наказом ХНМУ від 30.09.2020 №252

Посилання:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися й не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання та працювати кожного заняття; уміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до викладачів курсу з різних питань за тематикою занять та отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Здобувачі освіти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення здобувачів освіти на практичні заняття.

Здобувачі освіти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача освіти це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь здобувачів освіти в проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі здобувачі освіти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Це Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, 32 співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються здобувачам/-кам освіти або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ

Поведінка в аудиторії

Здобувачам освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять дозволяється: залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача; пити безалкогольні напої; фотографувати слайди презентацій; брати активну участь у ході заняття. Заборонено: їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження); палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби; нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу; грати в азартні ігри; наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію); галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожний здобувач освіти повинен знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра української мови, основ психології та педагогіки підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

Здобувачі освіти мають дотримуватися принципів академічної доброчесності, які наведені у Кодексі академічної доброчесності ХНМУ, який розроблено з метою підтримки ідеї доброчесності та гідних взаємин між учасниками академічного процесу. Пропагування важливості академічної доброчесності: вирішених питань щодо підняття якості вищої освіти; сприяння розвитку позитивної репутації; підвищення рейтингу викладачів та конкурентоспроможності випускників університету; розвитку навичок добросовісної та коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізації самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування. Порушення правил академічної доброчесності не повинні негативно впливати на репутацію Університету й зменшувати цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті.

Базова

1. Афанасьєва Л.І. Основи красномовства. — Вид. 3-є, доп. і переробл. — Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2020.
2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : [монографія] / Н. Б. Голуб. —Черкаси : Брама-Україна, 2018. — 400 с.
3. Мамчич О. Б., Каліна. І. П. Риторика. Навчально-методичний посібник для студентів факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв. — Видання 2-ге, доповнене. — Чернігів, НУЧК, 2020. — 40 с.
5. Практикум з навчальної дисципліни «Риторика та нові технології комунікації» для здобувачів освітнього ступеня магістра усіх спеціальностей денної форми навчання [Електронний ресурс] / [Упоряд.:Пчелінцева О.Е.,Сидоренко Л.М.] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. - Черкаси : ЧДТУ, 2022. — 72 с.
7. Сучасна педагогічна риторика: теорія, практика, між предметні зв'язки : [зб. наук. праць за матеріалами наук. семінару] ; за ред. Т. А. Космеди. — Львів : ПАІС, 2007. — 267 с.

Допоміжна

1. Методика навчання риторики в школі : [навч. посіб.] /Автор-укладач В. А. Нищета. — К. : Центр учбової літератури, 2019. — 200 с.
2. Палиця Г. Метамова педагогічної риторики як актуальна проблема комунікативної лінгвістики / Г. С. Палиця // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. — С. 107-111. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>

3. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : [навч. посіб.] / О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум та ін. ; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – К. : АКМЕ ГРУП, 2020. – 250 с.
4. Сагач Г. М. Риторика : [навч. посіб.] / Г. М. Сагач ; [вид. 2-е, перероб.]. – К. : Ін Юре, 2020. – 568 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE
<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=248>

8. ІНШЕ

1. Корисні посилання:
2. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
3. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
4. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
5. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx
6. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf
7. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf
8. Інклюзивна освіта:
9. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/proekt_polog_inkl_navch.pdf
10. Академічна доброчесність:
11. https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/polog_ad.pdf